vere piimaüh. as. 1912, liikm. 17; Voldi as. 1922; Voldi kontrollüh. as. 1913, liikm. 11 talu ja 3 mõisat, varand.: piimaproovimis-riistad); kartuliühisusi 1 (Äksi); sooparanduse-seltse 1 (Sootaga). **Arste** 1(Voldis), ämmaemandaid 1 (Voldis, praegu koht vaba), looma-arste 1 (Voldis), apteeke 1 (Voldis). Vaestemaju 3, vallavaeseid 119, nendest vaestemajades 21. **Postkontoreid** (1921. a.) 1 (Voldis 5. järgu, telegraaf ja telefon 6 abonendiga). Kirju tulnud 134 881, ajalehti ja ajakirju 27 303, raha- ja väärtsaadetisi 473, telegramme tulnud 253, saadetud 246. **Raudteed** 20.2 km, raudteejaamu 2 (Kärkna ja Voldi), maanteed 123.1 km, sellest postmaanteed 27.1 km, kirikuteed 96 km, telefonijuhtmeid 126 km; ühel km²:1 0.05 km, maanteed 0.30 km, telefonijuhtmeid 0.31. Hobusepostijaamu 1 (Voldis 4 hobust).

Riigikogu valimistel (1923. a.) said hääli: Iseseisvad sotsialistid 6.53%, E. sotsiaaldemokraadid 17.07%, Tööerakond 2.20%, Töörahva ühine väerind (kommun.) 11.24%, Rahvusvabameelne erakond 0.30%, Kristlik rahvaerakond 2.84%, E. rahvaerakond 17.55%, Vene ühend. erakond 1.57%, Rootsi liit —, Balti Saksa erakond 0.70%, E. demobil. sõjav. 2.20%, Majaoman. 0.24%, Põllumeeste kogud 23.48%, Asunikud, riigirentn. 14.05%, Majanduserühm 0.03%.

3. Loodus.

Pinnavormid. Loode-kagu suunaline viirulisus, mis väga iseloomulise joonena avaldub Palamuse kihelkonna lõuna- ja edelaosas, on veel palju silmapaistvam Äksi kihelkonna pinnareljeefis. Nimetatud kihelkonna valdavam osa, umbes 10 km:i laiune ja üle terve kihelkonna ulatuv ala, mis ida ja kirde pool Kärkna-Koogimõisa joont, on pea kogu ulatuses kaetud piklik-ümmarguste seljakute ja künnistega. Ainult selle ala lõunapoolses otsas, Amme jõe, kihelkonna kirdepiiri ja Riibaku moldoru vahelises ruudus, esinevad kühmastikud ja kuplistikud.

Seljakud ja künnised on koondunud loode-kagu sihilistesse ridadesse, mille arv tõuseb viieni ja mis üksteisest eraldunud tihti õige kitsaste soiste moldorgude pügalatega või järvedega. Nad moodustavad Põhja-Tartumaa voorestiku edelapoolse nõlva, sest voorestiku peatelg jälgib kihelkonna kirdepiiri. Põikorud, mis läbivad neid kõrgendikkude ridu, eraldavad neid üksikuiks väga vahelduva pikkuse (2—8 km) ja laiusega (0.2—1.7 km) voorteks, millede arv ulatub üle kahekümne. Selgejoonelisemad voored esinevad nimetatud ala keskosas, ida pool raudteed. Nii asub Saad- ja Soitsjärve vahel 6.7 km pikkune ja 1 km laiune, keskelt vähe nõgus Saadjärve voor, mille põhjapoolne ots lõpeb Valgma vaaraga (23.5 m üle Soitsjärve pinna) ja lõunapoolne ots Saadjärve vaaraga (40.2 m üle Saadjärve pinna). Viimane vaar, rahvasuus Kiigemägi, on ka kihelkonna kõrgeim punkt (93.4 m ü. m. p.). Mõlemal pool voort asuvad järved annavad talle kindlapiirilise kuju, olgugi et kaldenurgad on võrdlemisi väikesed ja voor moodustab lavaja künnise. Suuremad kaldenurgad osutuvad